

Văn bản: HỒN TRƯƠNG BA, DA HÀNG THỊT

(Lưu Quang Vũ)

Câu 1. Nêu hiểu biết về tiểu sử tác giả Lưu Quang Vũ, vở kịch ?

a. Tác giả: Lưu Quang Vũ (1948 - 1988), quê ở Hà Nội.

-Ông là một tài năng đa dạng: làm thơ, sáng tác văn xuôi, vẽ tranh và soạn kịch.

-Kịch là phần đóng góp xuất sắc nhất của ông. Những vở gây chấn động dư luận như: “Lời nói dối cuối cùng”, “Nàng Xi- ta”, “Tôi và chúng ta”, “Khoảnh khắc và vô tận”...Lưu Quang Vũ không chỉ trở thành hiện tượng đặc biệt của sân khấu, kịch trường những năm 80 của thế kỷ trước mà còn được coi là nhà soạn kịch tài năng nhất của nền văn học nghệ thuật Việt Nam hiện đại.

-Năm 2000, ông vinh dự được tặng giải thưởng Hồ Chí Minh về VH Nghệ thuật.

b. Tác phẩm:

-Xuất xứ: Đây là vở kịch xuất sắc được LQV viết từ năm 1981 đến 1984.

-HCST: Vở kịch được khơi nguồn từ:

+Tình hình xã hội Việt Nam những năm 80 của thế kỷ XX.

+Cảm hứng phê phán những tiêu cực trong xã hội của tác giả

+Mượn và vết tiếp truyện cổ tích quen thuộc “Hồn Trương Ba, da hàng thịt”, tác giả gửi gắm nhiều tư tưởng mới mẻ, hiện đại và sâu sắc.

Câu 2. Hãy tóm tắt cảnh VII của vở kịch?

Tại nhà Trương Ba. Trương Hoạt sang phê phán Trương Ba đã bắt đầu đồi tính: uống rượu, thích ăn ngon, nước cờ đi cũng khác. Lý trưởng lại đến gây khó dễ. Con trai Trương Ba hư hỏng, chỉ nghĩ đến tiền và trục lợi. Vợ Trương Ba buồn khổ định bỏ đi. Cháu gái không nhận ông nội. Con dâu xót xa vì bố chồng không còn như xưa. Bản thân Trương Ba cũng bất lực với chính mình.

Một cuộc đối thoại giữa hồn Trương Ba với xác hàng thịt diễn ra, trong đó, xác hàng thịt khẳng định sức mạnh và thể lấn tới của hần đối với hồn Trương Ba. Hồn Trương Ba thấp nén hương gọi Đế Thích xuống giải thoát cho mình. Cùng lúc cu Tị, con một người hàng xóm, bạn thân cháu nội Trương Ba ốm nặng, sắp chết. Đế thích định cho hồn Trương ba nhập vào xác cu Tị nhưng Trương Ba kiên quyết từ chối, xin cho cu Tị được sống đồng thời trả xác cho hàng thịt và chấp nhận cái chết.

Câu 3. Phân tích cuộc đối thoại giữa hồn Trương Ba với xác hàng thịt?

- Có thể thấy, xung đột giữa hồn và xác là xung đột trung tâm của vở kịch. Đến cảnh VII, xung đột đã lên đến đỉnh điểm, cần phải giải quyết. Sau mấy tháng sống cảnh **bên ngoài một đấng, bên trong một nẻo**, nhân vật hồn Trương Ba càng trở nên xa lạ với tất cả mọi người đến

mức tự chán nản chính mình. Lời độc thoại quyết liệt, đầy day dứt: **“Không! Tôi không thể sống thế này mãi! Tôi chán cái chỗ ở không phải của tôi này lắm rồi!”**. Tình huống kịch bắt đầu chính từ đây, từ cái hố sâu khoảng cách cứ ngày một rộng hoác giữa linh hồn và thể xác.

-Trương Ba đã chết một cách vô lý. Ai cũng biết cái chết của Trương Ba là do sự vô tâm và tặc trách của Nam Tào. Nhưng sự sửa sai của Nam Tào và Bắc Đẩu theo lời khuyên của Đế Thích nhằm trả lại sự công bằng cho Trương Ba lại đẩy Trương Ba vào một nghịch cảnh vô lý hơn: **linh hồn mình phải trú nhờ trong thể xác của kẻ khác**.

-Do phải sống nhờ thể xác anh hàng thịt, hồn Trương Ba đành phải chiều theo một số nhu cầu hiển nhiên của xác thịt. **Linh hồn nhân hậu, trong sạch, bản tính ngay thẳng** của Trương Ba xưa, nay phải sống mượn vá víu tạm bợ và lệ thuộc nên chẳng những đã không sai khiến được xác thịt thô phàm mà trái lại còn **bị nó điều khiển**.

-Đáng sợ hơn, linh **hồn Trương Ba dần dần bị nhiễm độc bởi cái tầm thường của xác thịt anh đồ tể**. Ý thức được điều đó, **linh hồn Trương Ba dần vật, đau khổ và quyết định chống lại bằng cách tách ra khỏi hàng thịt để tồn tại độc lập, không lệ thuộc vào thể xác**.

-Xác hàng thịt biết rõ những cố gắng đó là vô ích, đã cười nhạo hồn Trương Ba, tuyên bố về **sức mạnh âm u đui mù ghê gớm của mình**, ranh mãnh dồn hồn Trương Ba vào thế đuối lý, yêu cầu thỏa hiệp. Xác liên tục chế giễu bốn cột; hồn cao khiết nhưng vô dụng. Những lí lẽ xác đưa ra thật ti tiện nhưng cũng hết sức thực tế và dường như xác đã thắng.

-Trước những lí lẽ ti tiện của xác hàng thịt, **Trương Ba đã nổi giận, khinh bỉ, đã mắng mỏ xác thịt hèn hạ nhưng đồng thời cũng ngậm ngùi thấm thía nghịch cảnh mà mình đã lâm vào, đành nhập trở lại xác hàng thịt trong tuyệt vọng**. Trương Ba tuy được sống nhưng là cuộc sống đáng hổ thẹn và phải sống chung với sự dung tục tầm thường.

***Ý nghĩa cuộc đối thoại giữa hai nhân vật hồn và xác rất sâu sắc:**

Đó là cuộc đối thoại trong tâm trạng một con người, giữa ước mơ, tinh thần cao thượng đẹp đẽ và những dục vọng bản năng thấp hèn, tầm thường. Chiến thắng chính mình, chiến thắng những đòi hỏi bản năng, cái ác, cái giả dối trong phần tối của con người là vô cùng khó khăn. Nhiều khi hoàn cảnh éo le thì khả năng bị tha hoá biến chất là khó tránh khỏi.

***Tác giả còn cảnh báo: “Con người phải sống trong dung tục thì tất yếu cái dung tục sẽ ngự trị, sẽ thắng thế, sẽ lấn át và sẽ tàn phá những gì trong sạch, đẹp đẽ, cao quý trong con người”**

Câu 4. Em có suy nghĩ gì về màn đối thoại giữa Trương Ba với người thân?

Tất cả mọi người trong gia đình dù đã cố chịu đựng và thích nghi với hoàn cảnh mới nhưng vẫn không thể chấp nhận sự thật quái gở trong nhà mình.

-**Bà vợ** dù rất thương chồng, dù biết trong thân xác nặng nề thô thiển này là chồng mình. Nhưng bà đành đắng cay thừa nhận: **“Ông đâu còn là ông, đâu còn là Trương Ba làm vườn ngày xưa”**. Và bà đã bỏ đi trong đau xót thét gào.

-Đứa cháu nội ngây thơ trong sáng, dứt khoát không chấp nhận ông mình trong xác lão hàng thịt vụng về, thô lỗ làm hỏng cả hoa, cây, làm gãy cả nan điều giấy của cu Tị. Nó căm ghét ông, đuổi ông vì ông ác, ông xấu lắm, ông là lão đồ tể. Nó dồn Trương Ba đến tận cùng của nỗi ân hận.

-Chi con dâu, người hiền và thương ông bố chồng nhất nhưng chính chị cũng thấy sợ vì sự thay đổi ngày càng nhiều, ngày càng lớn đến mức chị không còn nhận ra hình ảnh ông bố chồng hiền hậu, nhẹ nhàng, khéo léo trong hình dáng và thân xác lão hàng thịt cứ ngày một thô lỗ, tàn nhẫn. Chị đau khổ và bất lực.

***Cái quý nhất của con người là cuộc sống. Nhưng không phải bất cứ cách sống, kiểu sống nào. Sống mà đánh mất bản thân, sống giả dối với người và với mình, sống như hồn Trương Ba đang sống thì thà chết còn hơn. Nhưng cũng phải trải nghiệm vài tháng trong cảnh sống bi hài, bi đát ấy, hồn Trương Ba mới thức nhận được điều này.**

Câu 5. Quyết định cuối cùng của Trương Ba gọi cho em suy nghĩ gì?

“Không thể bên trong một đấng, bên ngoài một nẻo. Tôi muốn là tôi hoàn hảo”. .. “tôi sẽ nhảy xuống sông hay tự đâm một nhát vào cổ”... Trương Ba kiên quyết từ chối cuộc sống vay mượn, yêu cầu Đế Thích dùng phép làm cho cu Tị sống lại. Còn linh hồn ông sẵn sàng chết vĩnh viễn, không muốn và không thể nhập vào thân xác của bất kì ai nữa.

-Con người là một thể thống nhất giữa linh hồn và thể xác. Không thể có một tâm hồn thanh cao trong một thân xác phàm tục, tội lỗi. Khi con người bị dục vọng bản năng chi phối, tha hoá không chỉ đổ tội cho thân xác, không thể tự an ủi vỗ về mình bằng vẻ đẹp siêu hình của tâm hồn thanh cao.

-Sống thực là mình, trung thực thật khó khăn. Sống nhờ, sống gửi, sống chấp vá giả dối... thì dù có sung sướng về vật chất đến đâu, cuộc sống ấy vẫn day dứt và vô nghĩa. Quyết định của Trương Ba chứng tỏ ông trước sau vẫn là người nhân hậu, sáng suốt và đầy lòng tự trọng. Ông luôn có ý thức về ý nghĩa cuộc sống.

*** Cuộc sống lại tuân hoàn theo quy luật muôn đời. Cái thiện, cái đẹp và cuộc sống đích thực đã chiến thắng.**

*** Ghi nhớ:** Qua đoạn trích ***“Hồn Trương Ba, da hàng thịt”***, Lưu Quang Vũ muốn gửi đến người đọc thông điệp: Được sống làm người thật quý giá, nhưng được sống đúng là mình, sống trọn vẹn những giá trị mình vốn có và theo đuổi còn quý giá hơn. Sự sống chỉ thực sự có ý nghĩa khi con người được sống tự nhiên hài hòa giữa thể xác và tâm hồn. Con người phải luôn biết đấu tranh với những nghịch cảnh, với chính bản thân, chống lại sự dung tục, để hoàn thiện nhân cách và vươn tới những giá trị tinh thần cao quý.

Câu 6. Nêu ý nghĩa nhan đề vở kịch “Hồn Trương Ba, da hàng thịt”?

-Nhan đề đã gọi lên nghịch cảnh trớ trêu của Trương Ba. Ông vốn là một người làm vườn hiền lành, chất phác nay phải trú ngụ trong xác anh đồ tể phàm tục, phải chiều theo những nhu cầu không chính đáng của hắn ta.

-Thông điệp: Qua đoạn trích *“Hồn Trương Ba, da hàng thịt”*, Lưu Quang Vũ muốn gửi đến người đọc thông điệp: Được sống làm người thật quý giá, nhưng được sống đúng là mình, sống trọn vẹn những giá trị mình vốn có và theo đuổi còn quý giá hơn. Sự sống chỉ thực sự có ý nghĩa khi con người được sống tự nhiên hài hòa giữa thể xác và tâm hồn. Con người phải luôn biết đấu tranh với những nghịch cảnh, với chính bản thân, chống lại sự dung tục, để hoàn thiện nhân cách và vươn tới những giá trị tinh thần cao quý.